

Kielikeskus uutisia n:o 3

LANGUAGE CENTRE NEWS

24.5.1974

Kielistudioamanuenssit ja -lehtorit kurssilla Jyväskylässä
13.-16.5.1974

VALTAKUNNALLINEN
KIELIKESKUS

KIELIKESKUS

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

SISÄLTÖ	sivu
Kielistudioamanuenssikurssi	1
Roland Freihoff: Kielenopettajan kielikoulutuksen tavoitteiden kuvauksesta	4
Varia	14

INNEHÅLL	sida
Kursen för inlärningsstudioamanuenser	1
Roland Freihoff: En beskrivning av målsättningen för språk- lärarutbildning	4
Varia	14

KIELISTUDIOAMANUENSSEIKURSSI

Kielistudioamanuenssikurssi pidettiin Jyväskylässä 13. - 16.5. Päivillä oli runsaat 30 osanottajaa 18 korkeakoulusta tai korkeakoulutasoisesta oppilaitoksesta. Kurssilla käsiteltiin seuraavia aiheita:

- oppimisteorian sovelluksia
- testiteoriaa
- kielistudio-ohjelmien laadintaa ja siihen liittyvät harjoitukset
- äänityslaitteita ja -tekniikkaa ja siihen liittyvät harjoitukset sekä harjoitusohjelmien äänitys
- visuaalisen opetusmateriaalin käyttöä kielistudiossa sekä siihen liittyvät demonstraatiot
- kielistudio-opetukseen liittyvää tutkimustoimintaa
- opetusmateriaalin luettelointia
- budjetointia
- kielikeskuksen ja paikallisten laitosten yhteistyötä.

Kurssin loppukritiikissä esitettyjen mielipiteiden mukaan yleisvaikutelma kurssista oli myönteinen. Yhtään täysin kielteistä arviota ei esitetty ja esitettykin kritiikki oli erittäin asiallista ja sävyiltään rakentavaa. Varsin pitkälle menevä yksimielisyys vallitsi useista asioista, esim. koulutushalukkuus oli aika suuri: uutta kurssia toivottiin 3 kk - 3 vuoden kuluttua (tyyppiarvo 1 vuosi). Samoin oltiin yksimielisiä ennakkoinformaation asiallisuudesta ja riittävydestä muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, joskin toivottiin luentorunkojen tai esitelmien saamista ennakkoon keskustelun virittämiseksi.

Kurssin tavoitteista vallitsi hieman enemmän eriäviä käsityksiä. Yleensä todettiin, että tavoitteet oli asetettu tarkoituksenmukaisesti, mutta tuotiin myös esiin samojen tavoitteiden soveltumattomuus sekä lehtoreille että amanuensseille. Tarkoituksenmukaisempana olisi pidetty heterogeenisen kurssin tai esim. demonstraatio-osien jakamista kahteen osaan, koska osa piti tavoitetasoa liian matalana. Lisäksi toivottiin käytännön tavoitteiden painottamista enemmän.

Kurssin toteutusta koskevissa arvioissa oltiin lähes yhtä mieltä siitä, että kurssin työtahti oli ripeä, mutta arviot sen merkityksestä jakautuivat kahtia. Toiset pitivät sitä etuna, toiset taas katsoivat, että käsittely näin tuli pinnalliseksi ja liian kiireiseksi. Monet pitivät tehottomana keskiviikon iltapäivän äänityksiin ja muokkaukseen käytettyä aikaa.

Lähes kaikki pitivät kurssia itselleen hyödyllisenä, joskin vaihtelua oli siinä mitkä osat kukin mainitsi itselleen hyödyllisimmiksi ja mitkä vähemmän hyödyllisiksi. Eniten kannattavista saivat teoreettisista esityksistä testi- ja oppimisteoriaa käsittelevät sekä ohjelman laadintaan liittyvät esitykset ja osallistuminen ohjelmien laadintaan ja valmistamiseen. Moni mainitsi myös kollegojen tapaamisen ja tutustumisen kurssin antina. Täydellinen erimielisyys vallitsi visuaalisten opetusvälineiden käytön opettamisesta. Toisaalta sitä pidettiin liian alkeellisena, tarpeettomana ja toisaalta ideoita antavana ja käytäntöä hyvin palvelevana. Tämä ilmeisesti heijastaa eroja osanottajien tehtävien, työskentelyolojen, käytössä olevien palvelujen ja lähtötasojen välillä. Myös henkilökohtaisella mielenkiinnolla lienee osuutensa. Enemmistö koki budjetointia koskevan esityksen vieraaksi, vaikeaksi tai omien tehtäviensä kannalta irrelevantiksi. Osanottajat sanoivat viihtyneensä kurssilla vallan mainiosti, johon syyksi mainittiin mm. hyvä henki ja erilaisten ihmisten tapaaminen.

Kesken jääneistä asioista useita jäi vaivaamaan tehtyjen ohjelmien jatkokäsittely. Kaivattiin joko asiantuntijan tai tekijäryhmän esittämää kritiikkiä, mikä olikin suunnitelmissa mutta jouduttiin jättämään pois ohjelmasta.

"Lisää haluttujen ja poisjätettävien asioiden luettelo" noudatteli pitkälle tärkeäksi (vähemmän tärkeäksi) koettujen luettelo. Myös muita ehdotuksia tuli. Seuraavassa muutamia esimerkkejä: Käytännön tietoa kielistudion testien käytöstä, näytteitä hyvisistä ohjelmista, konehuoltoa, budjetointia kielistudion kannalta, copyright ja vapaata keskustelua työasioihin liittyvistä kysymyksistä.

Jatkokurssin toivottiin sisältävän pääasiassa käytännön ohjelman laadintaa, testien tekoa ja ohjelmakritiikkiä. Keskeiseksi koettiin tarve päästä itse tekemään ohjelmia ja kokeilemaan laitteita. Toisaalta kaivattiin myös kielididaktiikkaa, kielitiedettä, testiteoriaa ja kielistudiodidaktiikkaa.

Arvioinnin perusteella voitaneen todeta, että jatkokoulutusta suunniteltaessa on entistä tarkemmin harkittava, mikä on eri osapuolten koulutusvastuu. Muutamat asiat olisi ehkä tarkoituksenmukaisempaa käsitellä paikallisesti kunkin korkeakoulun erikoisoloja ja käytänteitä vastaavasti, jolloin ei olisi niin suurta vaaraa, että joudutaan puhumaan useille epärelevanteista aiheista

Samoin muutamat jatkokoulutusehdotukset kuuluvat selvästi teieteellisen jatkokoulutuksen piiriin, joka kuulune parhaiten ainelaitoksille. Koulutustehtävien työnjakoa koskeva selvittely on suunnitteilla erityisesti kielikeskuksen osuuden selvittämiseksi, samoin on vireillä korkeakouluhenkilöstön jatkokoulutusta koskevia suunnitelmia. Arvioinnin tuloksia voidaan käyttää osaltaan koulutussuunnitelmia hahmoteltaessa.

Kielikeskuksen koulutussuunnitelmaan sisältyy vuodelle -75 kaksi n. 25 tunnin kurssia. Kielikeskuksen koulutussuunnitelma lähetetään korkeakouluille lausunnolle tulevana syksynä. Saatujen palautteiden pohjalta tehdään päätös siitä, mitkä kurssit toteutetaan ensi vuonna !

T.S.

Roland Freihoff

KIELENOPETTAJAN KIELIKOULUTUKSEN TAVOITTEIDEN KUVAUksesta

Kielikeskuksen julkaisusarjassa (2/1974) ilmestynyt kielenopetuksen tavoitekuvausjärjestelmä on periaatteessa sovellettavissa kaikkiin kielenkäyttötilanteisiin viestinnän sisällöstä riippumatta.

Kielenopettajan koulutuksen tavoite on erittäin monisäikeinen, koska opettajan on hallittava kaikki kielenkäyttäjän roolit, jotka liittyvät kielen ja opetuksen tutkijan sekä käytännön kielitaidon opettajan viestintätehtäviin. Opettajan odotetaan pystyvän hankkimaan ja omaksumaan tietoja ja valmiuksia sekä välittämään ne muille, t.s. hänen täytyy pystyä tutkimaan kieltä ja opetusta, opiskelemaan käytännön kieltä ja opettamaan sitä oppilailleen.

Tästä syystä hänen kielenkäyttönsä taustatiedot ovat erittäin laajat

<u>Kielenopettajan tietokenttä</u>		
<u>Tutkija, asiantuntija</u>	-----	<u>Opettaja Valmentaja</u>
<u>filologi</u> nykykielen rekisterien sekä kielen kehityksen tuntemus a.o. kieltä puhuvien maiden nykyolojen ja niiden kulttuuri-taustan tuntemus kielentutkimuksen menetelmien ja kielen kuvaustapojen tuntemus	<u>kielipedagogi</u> kasvatusoppi kielipsykologia ja psykolingvistiikka konfrontatiivinen tarkastelu ja virheanalyysi opetusvälineet (teoria)	kurssikohtainen opetuksen suunnittelu, hallinto, järjestelyt opetuksen valmistelu opetusvälineiden käyttö opetustilanteet, oppilaiden valmentaminen arvostelu tulosten mittaaminen jne. (teorian sovellutuksia)

Tutkijan ja valmentajan (opettajan) kielenkäyttötilanteet voidaan 'niputtaa' kielenkäyttäjän roolien avulla:

<u>Tutkija asiantuntija</u>	-----	<u>Opettaja valmentaja</u>
<u>kuuntelija</u> <u>lukija</u> havainnon- tekijä	muistiinpanojen tekijä <u>kirjoittaja</u> <u>kirjeenvaihtaja</u> <u>alustaja/väittelijä</u> <u>esitelmäitsijä</u>	<u>puhuj</u> <u>selostaja</u> neuvoja/arvostelija esitelmäitsijä lausuja/laulaja <u>keskustelija</u> /(tulkki)
		<u>kirjoittaja</u> <u>korjaaja</u> stilisoija kirjeenvaihtaja (kääntäjä)

Kuvausstrategia

Koulutuksen tavoitteet kuvataan kolmella tasolla

1. yleistavoitteena (Richtziele, aims)
2. makrotavoitteina (Grobziele, goals)
3. mikrotavoitteina (Feinziele, objectives).

Jokainen taso voi tietysti jakaantua alitasoihin.

1. Yleistavoite

Yleistavoitteen tulee kattaa koulutuksen kaikki osatavoitteet mahdollisimman yleisellä tasolla.

Yleistavoitteessa ilmaistaan mahdollisimman lyhyesti kurssin (koulutuksen) laajuus esim. kokonaistuntimääränä, koulutuksen peruste (perusmotivaatio) esim. laki, asetus, päätös, avainroolit ja aihepiirit, josta voidaan johtaa erilaiset kielenkäyttötilanteet ja viestintätehtävät makro- ja mikrotasolla, sekä kielenkäyttöä koskevat johtopäätökset.

On huomattava, että koulutuksen tavoitteen kuvaus ei ole opetusmenetelmien tai osakurssien kuvausta, vaan tavoitteessa ilmaistaan se, mihin kurssin käyneen opiskelijan odotetaan pystyvän. Hyvin määritelty tavoite edistää opetusmenetelmien kehittämistä tavoitteita vastaaviksi.

Kuvausesimerkki: Yleistavoite

<u>Koulutuksen laajuus</u>	Tämän n. 0000 opetustuntia käsittävän ja n. 5 vuotta kestävä kielenopettajan koulutuksen saaneen kielen
Laki.....	opiskelijan odotetaan pystyvän toimimaan
Asetus.....	
Päätökset...	
Avainroolit	- saksan kielen opettajana lähinnä yleissivistävän koulutuksen toisen asteen kaikilla luokilla,
(Aihepiirit)	- saksan kielen ja kirjallisuuden (germaanisen filologian) sekä kielididaktiikan (-pedagogian) asian-
(Tilanteet)	tuntijana ja tutkijana.
Kielenkäyttöä koskevat johtopäätökset	Pääpaino asetetaan muodolliselle mallikelpoiselle sekä suulliselle että kirjalliselle aktiiviselle käytännön kielitaidolle ja opettajan ohjailukielelle. Sivupaino asetetaan metakieliselle eli kieliteoreettiselle ja kielen kuvausta palvelevalle kielenkäytölle.

2. Makrotavoitteet

Makrotavoitteet edustavat yleistavoitteen yksilöintiä aihepiirien (tietotaustan), kielenkäyttötilanteiden (suullisten ja kirjallisten) sekä avainroolien kannalta.

Kielenkäyttötilanteiden aihepiirit jakaantuvat kahteen ryhmään:

- i. metakieliset aiheet (puhutaan kielestä)
aiheena on itse kieli tai kielenkäyttö,
- ii. kaikki muut aiheet (puhutaan muista asioista kuin kielestä)
aiheena on jokin asia (esine, olio, tilanne yms.) mutta ei itse kieli.

Aihe on metakielinen, kun keskustellaan tai kirjoitetaan äänneasusta painotuksesta, sanojen merkityksestä tai tyyliarvoista, kirjoitustavoista, kieliopista jne. Tämä aihepiiri on tietysti opettajan koulutuksessa hyvin tärkeä, ja se liittyy hänen asiantuntija- ja tutkijarooliinsa.

Seuraavassa kuvausesimerkissä jaetaankin makrotavoitteet kahteen ryhmään:

I. Opettaja kielenkäyttäjänä

II. Tutkija (asiantuntija) kielenkäyttäjänä

Lisäksi voidaan mainita, käytetäänkö vierasta kieltä vai suomea.

Kuvausesimerkki: Makrotavoitteet

	Yleistavoitteen saavuttamiseksi kurssin käyneen tulee olla perehtynyt seuraaviin aihepiireihin:
I. <u>Opettaja</u>	
Aihepiirit	<ol style="list-style-type: none"> a) saksaa puhuvien maiden jokapäiväinen elämä b) oman ja vieraan maan nykyolot ja niiden kulttuuritausta c) kansainväliset suhteet ja ongelmat d) saksaa puhuvien maiden nykykirjallisuus, kirjallisuushistorian pääpiirteet ja merkkiteokset e) apuvälineet ja tietolähteet.
Suulliset kielenkäyttötilanteet	<p>Suullisina kielenkäyttötilanteina tulevat lähinnä kysymykseen :</p> <ol style="list-style-type: none"> a) opetustilanteet, keskustelut, mallikelpoiset esitykset b) koulun edustaminen,
Suulliset avainroolit	<p>Näissä tilanteissa kurssin käyneen tulee pystyä toimimaan lähinnä :</p> <ol style="list-style-type: none"> a) selostajana, neuvojana, ohjaajana, keskustelijana, esitelmöitsijänä, lausujana ja mahdollisesti laulajana, b) saksaa puhuvien vieraiden tulkkina ja oppaana.

Mediat	Kurssin käyneen tulee pystyvä käyttämään puhelinta ja (sali)mikrofonia sekä nauhuria (ja kielistudiota)
Kirjalliset kielenkäyttötilanteet	Kirjallisina kielenkäyttötilanteina tulevat lähinnä kysymykseen opetuksessa tarvittavien harjoitusten ja tekstien valitseminen / muokkaaminen, kirjoittaminen; erilaisten esitysten konseptit; asioimiskirjeet, suositukset, yksityiskirjeet yms. koulutyöhön liittyvää kirjoitustyötä.
Kirjalliset avainroolit	Näissä tilanteissa kurssin käyneen tulee pystyä toimimaan tekstin laatijana tai jäljentäjänä, puheen konseptin laatijana, kirjeenvaihtajan. Tekstien korjaajana. stilisoijana, muokkaajana, arvostelijana.
Mediat	Kurssin käyneen tulee pystyä käyttämään taulua, piirtoheitintä, kirjoituskonetta, yksinkertaisia kopiointi- ja monistuslaitteita.
II. Tutkija II.A asiantuntija/filologi Aihepiirit	Edellä luetellun lisäksi kurssin käyneen tulee olla perehtynyt seuraaviin aiheisiin: a) Nykykielen kieliasu (puhutussa ja kirjoitetussa muodossa), tyylikeinot, oikeakielisyys, kielioppi. b) Kieliteoriat ja filologian menetelmät. Kielen kuvaustavat. Fonetikka ja viestintäteoria. Semantiikan ja kielifilosofian pääpiirteet. c) Kielihistoria: kielen kehitys (muutokset, äänneiden, sanojen, rakenteiden ja niiden järjestelmien (kenttien) muutokset) eri kielten vaikutus toisiinsa (lainautuminen) jne.
II. B asiantuntija kielipedagogi	Edellä luetellun lisäksi kurssin käyneen tulee olla perehtynyt seuraaviin aiheisiin: a) kasvatusopin perusteet ja kielididaktiikka b) kielipsykologia ja psykolingvistiikka c) konfrontatiivinen kielten tarkastelu ja virheanalyysi d) opetusvälineet ja opetusmateriaalin suunnittelu, projektisuunnittelu.

Kielenkäyttö- tilanteet	<p>Suullisina kielenkäyttötilanteina tulevat kysymykseen lähinnä: luennot, seminaarit ja konferenssit, opiskelu ulkomailla, kenttätutkimukset.</p> <p>Kirjallisina kielenkäyttötilanteina tulevat kysymykseen lähinnä: lukeminen, lähteiden etsiminen, artikkelien ja esitelmien tai alustusten laatiminen, kirjalliset lausunnot, kirjeenvaihto ulkomaisten tutkijoiden kanssa, asioimiskirjoitukset, jne.</p>
Avainroolit	<p>Näissä tilanteissa kurssin käyneen tulee pystyä toimimaan: kuuntelijana, lukijana ja havaintojen tekijänä, muistiinpanojen tekijänä, kirjoittajana ja kirjeenvaihtajana, alustajana esitelmöitsijänä ja väittelijänä sekä keskustelijana, arvostelijana ja lausunnonantajana.</p>
Mediat	<p>Kurssin käyneen tulee pystyä käyttämään kirjastoa, kortistoja, luokitusjärjestelmiä, sanakirjoja ja tietokirjoja sekä muita dokumentaatiolähteitä kuten mikrofilmejä sekä mahdollisesti tietokoneita (etäispäätettä), kirjoituskonetta.</p>
Kielenkäyttöä koskevat johtopäätökset	<p>Kielenopettaja-filologin kielenkäyttöön kuuluvat lähinnä seuraavat rekisterit:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) yleiskieli b) murreävyinen yleiskieli c) populaaritieteellinen kieli d) kieli- ja kirjallisuustieteen sekä kieli- ja didaktiikan erikoisalojen kieli e) kielenopettajan ohjailukieli oppilaiden ohjaukselta varten sekä pedagogista kielenkuvausta varten.

Yhteenvetotaulukko

Kielenkäyttäjän			Aiheet/tilanteet	Kielenkäyttö
Pääroolit	(35)	Osaroolit		
		<u>puhujakuulija</u>		
Opettaja		keskustelija	14	jokapäiväinen
70%		ohjaaja	7	elämä (ryhmän ohjaus)
		esitelmöitsijä		maantuntemus
		ja selostaja	7	kielen didaktinen
		lausuja	6	kuvaus, esitykset
		laulaja	1	(edustus)
				populaaritie-
				teellinen
				kieli
	35	<u>kirjoittaja/lukija</u>		
		lukija	10	harjoitustekstit
		kirjeenvaihtaja	5	kirjeet
		korjaaja,		korjaukset
		stilisoija	20	stilisoinnit
Asiantuntija,	(10)	(filologi/pedagogi)		
tutkija		<u>puhujakuulija</u>		nykykieli ja kirjallisuus
30%		alustaja	5	filologia
		väittelijä	3	kielihistoria
		arvostelija	2	menetelmät
	(20)	<u>kirjoittaja/lukija</u>		(metakielet)
		lukija	10	ja yleis-
		kirjeenvaihtaja	5	tieteellinen
		lausunnonantaja	5	kieli
				kasvatusoppi
				kielipsykologia
				virheanalyysi
				opetusvälineet
				suunnittelu
100	100		100	

Tässä taulukossa esitetyt prosenttiluvut kuvaavat lähinnä ao. tehtävien todennäköistä esiintymistiheyttä.

Aivan eri asia on ao. tehtävien opetuksen painottaminen kurssin aikana. Voi olla, että jotakin sivutehtävän opettamista varten on käytettävä suhteellisen suuri osa olevista resursseista. Siitä syystä tulisi tarkoin harkita, kuinka paljon ns. sivutehtäviä otetaan mukaan.

3. Mikrotavoitteet

Mikrotavoitteiden kuvaus on ao. kielikoulutukselle tyyliopillisten viestintätehtävien kuvausta. Tehtäviä kuvattaessa käytetään erilaisia näkökulmia; nämä ovat tehtävän aihepiirit, viestintäpuitteet, tehtävän eri vaiheet ja perusfunktiot, viestintätavat, viestintämuodot eli kanavat ja mediat ja vihdoin edellisistä muuttujaryhmistä johdettava kielenkäyttö nk. tehtäväkoodina. Lähtökohtana on siis kielenkäyttötilanne, joka määrää kielenkäytön. Tietysti voi-

daan sanoa, että kielenkäyttö saattaa vaikuttaa yhtä hyvin määräävänä tekijänä, sillä myös kielenkäyttö luo tilanteen. Vieraiden kielten opetuksessa on kuitenkin paikallaan ensin sopeutua kielellisesti yleiseen käytäntöön ao. tilanteissa. Käytännöstä poikkeaminen ja uusien tapojen luominen voitaisiin jättää ao. kieliyhteisön tehtäväksi.

Edellä luetellut muuttujaryhmät on siis johdettu kielenkäyttötilanteesta, joka jakaantuu erilaisiin viestintätehtäviin. Viestintätehtävä voi olla monivaiheinen ja erilaiset viestintätehtävät voivat muodostaa tehtäväsikermiä (vrt. case-menetelmä): Asiantuntijan (filologi-pedagogin) osallistuminen konferenssiin koostuu sellaisesta tehtäväsikermästä kuten 1. esitemateriaalin hyväksikäyttö, 2. ilmoittautumiseen liittyvä kirjeenvaihto, lisäselvitysten hankkiminen, 3. asioiminen konferenssipaikalla osanottajana ja matkustajana, 4. esitelmän tai alustuksen valmisteleminen ja esittäminen, 5. osallistuminen keskusteluun ja kokouksiin puheenjohtajana, jäsenenä, sihteerinä jne., 6. osallistuminen seuraelämään ja uusien yhteyksien solmiminen, 7. raportin kirjoittaminen ym. jälkihoito.

Tyypillisten tehtäväsikermien luetteloiminen auttaa hahmottamaan ao. kielikurssin suorittavien tulevia kielenkäyttötarpeita. Jokaisen tehtävän kohdalla tarkastellaan viestintätehtävän muuttujat. Aihepiirit voivat vaihdella esim. rupattelussa tai pysyä jokseenkin vakiona esim. esitelmässä. Tämä riippuu lähinnä ao. viestintävaiheen kontaktikeskeisyydestä (tervehtiminen, rupattelu) tai informaatiokeskeisyydestä (esitelmä, lausunto jne.), ts. perusfunktioista. Henkilöiden suhtautuminen toisiinsa, aiheeseen, aikaan, paikkaan ja kohinaan (häiritseviin tekijöihin) muodostaa viestintäpuitteet. Tähän kuuluvat siis asenteet, asema ja tietotaso suhteessa käsiteltävään aiheeseen, puhe- tai kirjoitusnopeus, muistinvaraisuus, julkaisuasteet, häiritsevä melu ja kilpailevat ärsykkeet. Näistä tekijöistä, jotka epäilemättä vaikuttavat kielenkäyttöön, kaikki eivät ole joka tehtävässä merkitseviä. Parasta on kuvitella tai tutkia opiskelijoiden tulevia työympäristöjä. Viestintätavat ja --muodot riippuvat nekin viestintäpuitteista. Tapa on tässä tietojen käsittelytapa esim. tehdä yhteenveto saadusta informaatiosta, antaa selonteko kerättyjen tosiasioiden perusteella, kääntää kielestä toiseen jne.

Muodot ovat suullinen ja kirjallinen kanava, nonverbaalinen kanava (toiminta ja myös ajattelu, symbolikirjoitus jne.). Muotoihin kuuluvat myös mediat eli viestintävälineet kuten kirjoituskone, puhe-
lin, mikrofoni ja nauhuri, kuvat ja esineet, mallit, näytteet jne.

Mediat tai esineet (fyysinen ympäristö) voivat korvata kielenkäytön osittain tai kokonaan (language in action). Tällöin suuri osa sanomasta ilmaistaan nonverbaalisesti ja verbaalisti osaa ei voida lainkaan käsittää ilman ao. tilanteen tuntemusta. Toisaalta on olemassa viestintää, joka on lähes riippumaton ulkoisista viestintäpuitteista: raporttikertomus, satu jne., joissa koko sisältö luodaan kielellisin keinoin. Jos kohta näihinkin liitetään usein kuvia, käyriä ym. nonverbaalista havaintomateriaalia.

Edellä esitettyjen muuttujaryhmien avulla voidaan laatia tehtäväkoodit eli luettelot tehtäväkohtaisista verbaalisista ja ei-verbaalisista ilmaisukeinoista soveltamissääntöineen ja oikeellisuusvaatimuksineen (ks. kielikokouksen julkaisuja 2/1974 ss. 92-97). Tehtäväkoodien laatiminen on asiantuntijoiden kuten lingvistien ja esim. yliopettajien tehtävä. Makrotavoitteiden ja osittain myös mikrotavoitteiden muuttujaryhmien hahmottamisessa voivat olla avuksi tulevat työnantajat (kouluhallitus), valmistuneet opettajat ja paraikaa opiskelevat nuoret.

Viestintätehtävien kuvausesimerkki

- Rooli: opettaja Ohjattu keskustelu
- Alaroolit: keskustelija, selostaja, neuvoja, tavoitteellisuus:
vaihtelu K/I
- Aihepiiri: Jokapäiväiset asiat ja kontaktit sekä metakielisenä
aiheena tietyt kieliopilliset ilmiöt tai merkitysten selvittely.
- Tarkempi tavoite: puhevalmiuden välittäminen oppilaille ao. kontakti-
tilanteita varten sekä kieliopillisen ilmiön iskos-
tuminen. Oppilaiden tulee pystyä tunnistamaan, ym-
märtämään, toistamaan ja soveltamaan ao. rakenteita
sanoja ja sanontoja ohjatussa keskustelussa.
- Puitteet: 20 hengen ryhmä, luokkahuone, hevosenkengän muo-
toinen istumajärjestys
- Lähde: oppikirjan ja opettajanoppaan perusteella valmistel-
tu repliikkisuunnitelma, kieliopillinen kaaviokuva

- Viestintäväline: kalvoja ja piirtoheitin, nauhuri ja kuuntelukappale nauhallalla
- Toiminta: liikkuminen luokassa ja viestintävälineiden käyttö
- Tuote: õpetuskeskustelu ja selostukset sekä neuvomiset yhteensä n. 50 minuuttia.
- Rekisteri: Yo. puhuttu standardikieli normitaso II, virhesieto 0. Mallikelpoinen esitys; em. ohjailu- ja kielen kuvauskieli. (kuvaus myös suomeksi).
julkisuusaste: 0, sitovuus: 0
valmistautuneisuus: 1, muistinvaraisuus: 2
(muistilappu)
- Muut huomautukset: Esim. alkeiskurssi, jossa selvästi rajattu kielenkäyttö. Opettajan työn pääpaino on puhetilanteiden luomisessa (ohjattu keskustelu) sekä oikeassa artikulaatiossa, intonaatiossa ja sujuvuudessa (rytmissä).
- Keskustelun vaiheet: kertausvaihe, uuden aineksen ympäpäminen jo opittuun, rakenteen havainnolistaminen, harjoittaminen soveltaminen.

Täten johtaa opettajan viestintätehtävien tarkka kuvaaminen opetusmenetelmien kuvaamiseen sekä ilmaisukeinojen luetteloimiseen. Muuttujia varioimalla saadaan erilaisia alitehtäviä jne.

Mikrotasolla on kuvattava se nippu viestintätehtäviä, joista kurssin käyneen odotetaan suoriutuvan. Kielenopettajan viestintätehtäviin kuuluivat ohjatun keskustelun lisäksi esim. tekstien mallikelpoinen lukeminen (ääneen), runon lausuminen, ^{kirjoitelmat/}ohjatut, yksityiskirjeet, jne. makrotavoitteessa esitettyjen tilanteiden mukaan.

Viestintätehtävän systemaattinen tarkastelu takaa sen, että kaikki tärkeimmät näkökohdat tulevat esille. Ilmaisun "Ohjattu keskustelu" ei sano vielä mitään keskustelun sisällöstä tai muista puitteista, kielenkäytöstä yms. Vasta kun muoto ja sisältö sekä tilanne on kuvattu, tehtävä hahmottuu konkreettisenä toimintana.

V A R I A

Ranskan Suurlähetystön kulttuuriosaston kaksi edustajaa, kulttuurineuvos Jean Chollet ja sihteeri, neuvonantaja Jean Delcos vierailivat kielikeskuksessa 9.4. tutustuen kielikeskukseen ja sen toimintaan. Vierailun yhteydessä kielikeskus sai vastaanottaa kirjalahjoituksena ranskan kielen oppimateriaaleja. Lahjoitus käsitti kaikkiaan 16 teosta, joista tässä tyydymme vain muutamaa poimintaan:

Le français scientifique et technique, osat 1 ja 2 on oppimateriaalikonaisuus, jonka ovat toimittaneet J. Masselin, A. Delsol ja R. Duchaigne. Oppikirjoihin liittyy myös opettajan ohjekirjanen.

R. Girod, F. Grand-Clément, Comment vivent les français
Oppikirja rakentuu Ruotsin radion ja television tuottaman, Ranskaa esittelevän ohjelman perusmateriaalille.

G. Abensour, C. Laurent, En France avec Jean et Helene sekä En France avec Nicolas. Molemmissa oppikirjoissa on 13 lukukatkelmaa, joita täydentävät mustavalkoiset ja moniväriset kuvat ja kartat sekä äänitteet.

x x x x x x x x x x

Kielikeskuksen julkaisusarja on lisääntynyt numeroilla 3 ja 4. Tarkkaavainen lukija pani ehkä merkille, että kahden ensimmäisen numeron jälkeen vaihtui sarjan väri yhden sävyn verran. Tämä johtui siitä, että tapahtui värillinen yhteentörmäys erään toisen uuden sarjan kanssa.

Numero 3/1974 on työryhmän Roland Freihoff - Sauli Takala julkaisun "Kielenkäyttötilanteiden erittelyyn perustuva kielenopetuksen tavoitekuvausjärjestelmä" (no 2/1974) englanninkielinen lyhennelmä, " A Systematic Description of Language Teaching Objectives Based on the Specification of Language Use Situations". Kielikeskus myy julkaisua hintaan 2.5 mk. Julkaisu liittyy kielitaidon opetusta koskevaan tavoitekyselyyn, joka tulee tapahtumaan kyseisen työryhmän laatiman materiaalin pohjalta. Englanninkielisen version toivotaan auttavan suomenkielen taidottomia opettajia heidän tutustuessaan asiaan.

Numerö 4/1974 on Ola Berggrenin ja Pirkko Lindqvistin laatima "Kielistudio-ohjelmien luokitus- ja kortistointiopas". Se ehti jakeluun kielistudioamanuenssien kurssin aikana. Näitten uutisten mukana julkaisu lähetetään kielten laitoksille. Opasta voi tilata kielikeskuksesta hintaan 3 mk.

x x x x x x x x x x

Yhteistyö Valtion koulutuskeskuksen kanssa on aloitettu. Kielikeskus on saanut jakeluunsa VKK:n tuottamat valtionhallintoa varten tehdyt ruotsin, saksan, ranskan ja englannin kielen ohjelmat. Ohjelmiin liittyvät suulliset harjoitukset. Kussakin kielessä on ohjelmia 8 kpl. Sekä kirjallisen- että äänitemateriaalin saavat korkeakoulut halutessaan kopioitavakseen kesän aikana kielikeskuksesta. Kyseistä materiaalia kehitetään edelleen, joten kommentit ohjelmista ovat tervetulleita ja ne välitetään edelleen VKK:lle.

x x x x x x x x x x

Nordisk IS-kurs 12. - 16.8.1974 vid Jyväskylä universitet för grundskolans låg- och högstadielärare och gymnasielärare i de moderna språk från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Kursens syfte: Att ge information om hur lärarna själva kan konstruera olika typer av IS-program och skaffa undervisningsmaterial för IS. Närmare upplysningar: Institutet för lärarutbildning, Jyväskylä universitet, 40100 Jyväskylä 10, tel. 10920.

x x x x x x x x x x

"Kielikeskusuutisia" saa uuden vastaavan toimittajan. Nykyinen jättää toimensa kielikeskuksessa kesäkuun alusta lukien. Eli prof. Raimo Anttilan taannoista luentoa lainataksemme: "Uudet kärpäset, mutta ...". - Sydämelliset kiitokset sekä avustajille että lukijoille saadusta tuesta. Lehtisen ensimmäinen painos oli 300 kpl, tämänkertainen 800 kpl. On ollut ilo olla istuttamassa tainta otolliseen maahan.

Virkalähetys

KIELIKESKUS
Jyväskylän Yliopisto
40100 Jyväskylä 10

Vastaava toimittaja / Managing Editor: Pirkko Lindqvist

Toimituskunta / Editorial Staff:

Heikki Kokkonen
Timo Sikanen
Eija Rousu
Liisa Ruuska
Helena Kauppinen

Osoite / Address:

Kielikeskus / Language Centre
Jyväskylän yliopisto / University of Jyväskylä
SF-40100 JYVÄSKYLÄ 10
Finland

Puh. / Tel. 941-10920/242 Lindqvist, Rousu
/466 Kokkonen, Sikanen, Ruuska, Kauppinen